

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 8. února 2022 v senátě složeném z předsedy JUDr. Vladimíra Stiboříka a soudců JUDr. Ivo Skoupého a Mgr. Vandy Činkové odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno], státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze a poškozených [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] proti rozsudku Městského soudu v Praze z 3. září 2020, sp. zn. 49 T 2/2020,

a rozhodl

takto:

Podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. se k odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] napadený rozsudek v celém rozsahu zrušuje.

Podle § 259 odst. 1 tr. ř. se ve věci znovu rozhoduje tak, že se obžalovaný

MUDr. [jméno] [příjmení], [datum narození] v [obec], lékař, adresa pro doručování [adresa]

uznává vinným, že

jako lékař Centra pro epilepsii – poradny pro záchvatová oddělení Neurologické kliniky 2. lékařské fakulty UK Fakultní nemocnice Praha 5 Motol, ačkoliv k provádění výzkumných lékařských vyšetření neměl požadovaného souhlasu svých nadřízených a schválení etickou komisí a k provádění jednotlivých zákroků neměl řádný souhlas pacientek

- I. dne 29. 10. 2013 okolo 18.00 hod. při plánované lékařské neurologické kontrole poškozené [jméno] [příjmení], [datum narození], v popisovně EEG, která sloužila dílem jako popisovna, dílem jako konzultační místnost, dílem jako vyšetřovna, požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], s tím, že provádí výzkum, nejprve aby vyplnila jím připravené

dotazníky a poté aby se svlékla do naha, lehla si na zde umístěnou postel, a následně ji nezjištěným předmětem jezdil po nahém těle a sexuální pomůckou – vibrátorem ji opakovaně dráždil zevní genitálie až do opakovaného vzrušení poškozené za současného natáčení EEG s cílem zjistit, zda léčiva, která poškozená užívá, nemají vliv na sexualitu poškozené;

- II. v přesně nezjištěný den v srpnu 2014 při plánované neurologické kontrole požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], aby se svlékla a provedl na ní gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá;
- III. v přesně nezjištěné době v jarních měsících roku 2015 při plánované neurologické kontrole provedl poškozený [jméno] [příjmení], [datum narození], gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, a to z důvodu zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá;
- IV. dne 9. 7. 2015 v 9.00 hod. během neurologického vyšetření, které prováděl na lékařském pokoji, požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], aby se svlékla a vykonal na ní gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat při aplikaci léčiv, které užívá

tedy:

jinému způsobil vážnou újmu na právech tím, že využil jeho omylu a takovým činem způsobil jinému značnou újmu na právech,

čímž spáchal

přečin poškozování cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku

a odsuzuje se

podle § 181 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody ve výměře 6 (šesti) měsíců.

Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku se výkon uloženého trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu jednoho roku.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. se poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] odkazují se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 256 tr. ř. se odvolání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze a poškozených [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] zamítají.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze z 3. září 2020, sp. zn. 49 T 2/2020 byl obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení] uznán vinným spácháním přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku a odsouzen podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody ve výměře šesti měsíců. Podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvaceti měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovanému uložena povinnost nahradit [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25.000 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 90.000 Kč, [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25.128 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 60.000 Kč, [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25.686 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 60.000 Kč a [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25.686 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 100.000 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byly poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení]

a [jméno] [příjmení] odkázány se zbytkem svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Skutek, jehož se měl obžalovaný podle napadeného rozsudku dopustit, měl spočívat v tom, že:

1) dne 29. 10. 2013 okolo 18.00 hod. při plánované lékařské neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2. LF UK a FN Motol, Praha 5, poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], využil své pozice ošetřujícího lékaře a v popisovně EEG, která sloužila dílem jako popisovna, dílem jako konzultační místnost, ji požádal s tím, že provádí výzkum, nejprve aby vyplnila jím připravené dotazníky, a poté aby se svlékla donaha, ležela si na zde umístěnou postel a následně ji nezjištěným předmětem jezdil po nabém těle a sexuální pomůckou – vibrátorem ji opakovaně dráždil zevní genitálie až do opakovaného vzrušení poškozené za současného natáčení EEG s cílem zjistit v rámci obžalovaným bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele připravovaného výzkumu, zda léčiva, která poškozená užívá, nemají vliv na sexualitu poškozené, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek;

2) v srpnu 2014 v přesně nezjištěný den, při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2 LF UK a FN Motol, Praha 5, využil své pozice ošetřujícího lékaře a požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], aby se svlékla a provedl na ni gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek;

3) v přesně nezjištěné době v jarních měsících roku 2015 při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2. LF a FN Motol, Praha 5, provedl poškozené [jméno] [příjmení], [datum narození], gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, a to z důvodu zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek;

4) dne 9. 7. 2015 v 9.00 hod. během neurologického vyšetření, které prováděl na lékařském pokoji, požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2. LF a FN Motol, Praha 5, aby se svlékla a vykonal na ni gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek.

3. Proti tomuto rozsudku podali v zákonné osmidenní lhůtě odvolání obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení], státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení].

4. Obžalovaný ve svém odvolání rozdělil vytýkané vady do čtyř základních okruhů. Jednalo se o vady trestněprávní kvalifikace skutků, vady zdravotně kvalifikace skutků, vady občanskoprávní kvalifikace skutků a vady dokazování.

5. Co se týče vad trestněprávní kvalifikace skutků uvedl, že napadený rozsudek je v naprostém rozporu se skutkovou podstatou přečinu sexuálního nátlaku podle ustanovení § 186 odst. 2 tr. zákoníku a skutkovými zjištěními a z nich odvozeného popisu skutků ve výroku napadeného rozsudku. Protiprávnost je dovozována z toho, že obžalovaný k takovému lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek. Trestný čin sexuálního nátlaku však patří mezi sexuální trestné činy a je zařazen do III. hlavy zvláštní části trestního zákoníku označené jako „Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 - 193b). Sexuálními trestnými činy jsou sexuální činy spáchané pro bezprostřední sexuální uspokojení pachatele, které jsou v rozporu s převládající sexuální morálkou společnosti, ve které pachatel žije. Sexuální aktivity spočívající v osahávání ženy či muže, kterými se ukájí pohlavní pud na těle jiné osoby mohou být podle okolností buďto znásilněním podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, nebo sexuální nátlak podle § 186 tr. zákoníku, přičemž vždy bude záležet na

konkrétním průběhu skutkového děje. Nejvyšší soud v rozsudku z 24. 4. 2019, č. j. 8 Tdo 354/2019 pro naplnění znaků skutkové podstaty sexuálních trestných činů akcentuje nezbytnost prokázání sexuální motivace pachatele. V konkrétním případě pak soud v napadeném rozsudku závěr o sexuální motivaci souzených činů vůbec neučinil, naopak motivaci obžalovaného zjistil v chybně provedeném vědeckém zájmu obžalovaného (viz výpověď svědka prof. MUDr. [jméno] [příjmení], PhD.). Současně pak konstatoval, že u obžalovaného se jednalo o nestandardní medicínské postupy, přičemž sexuální motivace byla znalcem Doc. Zvěřinou u hlavního líčení přímo vyloučena. Z uvedených důvodů v konkrétním případě nepřicházela v úvahu právní kvalifikace učiněna procesním soudem.

6. Z hlediska vad zdravotně kvalifikace skutků pak odvolání obžalovaného vychází z definice zdravotních služeb podle § 2 odst. 2 zákona o zdravotních službách. Za takovou službu je pak třeba považovat i ověřování nových postupů v oblasti preventivní, diagnostické a léčebné péče nebo biomedicínského významu spojeného se zdravím a jeho poruchami. Napadený rozsudek zjevně přehlédl, že institut oprávnění k poskytování zdravotnických služeb je podrobně upraven v ustanoveních § 15 – 27 cit. zákona. Oprávnění lze udělit jak fyzické, tak i právnické osobě splňující zákonem stanovené požadavky. Neoprávněnými zdravotními službami jsou potom jen takové služby, ke kterým poskytovatel, tj. v daném případě Fakultní nemocnici [část obce], nebylo příslušné oprávnění uděleno. Právnická osoba, které bylo uděleno oprávnění k poskytování zdravotních služeb, tyto služby poskytuje prostřednictvím svých zaměstnanců, zdravotnických pracovníků. Tito zaměstnanci poskytovatele zdravotnických služeb nemají a nepotřebují oprávnění k poskytování zdravotních služeb, protože takové oprávnění má jejich zaměstnavatel. Zaměstnanec podle § 49 odst. 1 písm. a) cit. zák. je povinen poskytovat zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, a to v rozsahu odpovídajícímu jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni a za zachování etických principů. Odbornou způsobilost k výkonu lékařského povolání získává absolvent nejméně šestiletého prezenčního studia v magisterském studijním programu všeobecného lékařství. Zvláštní oprávnění nad rámec získaného základního vzdělání pak získává absolvent specializačního oboru v rámci tzv. atestace I. stupně. Přitom podle vzdělávacího programu oboru neurologie neurolog atestací získává praktické dovednosti a kompetence při vyšetřování v gynekologii (zejména též bimanuální palpační vyšetření či provedené základních zevních vyšetření a fyzikálního vyšetření pacientek). Obžalovaný pak je absolventem studijního programu všeobecného lékařství a držitelem první a druhé atestace v oboru neurologie a byl tudíž odborně způsobilým a kompetentním provádět klinická vyšetření pacientek gynekologickými vyšetřovacími metodami. Neurologická klinika Fakultní nemocnice Motol má status vědecko-výzkumného pracoviště a tato činnost prolíná všemi lékařskými obory provozovanými v této nemocnici. Obžalovaný se tedy jako zaměstnanec dlouhodobě podílel na této vědecko-výzkumné činnosti. Navíc podle zákona (373/2011 Sb.) je ověřování nových postupů v oblasti preventivní, diagnostické a léčebné péče nebo biomedicínského postupu spojeného se zdravím a jeho poruchami specifickou zdravotní službou a součástí zdravotních služeb a nejedná se o tzv. nezavedenou službu (§ 33 odst. 2 písm. b) cit. zák.), nýbrž o pouhou modifikaci již zavedené metody.

7. Za základní vadu občansko-právní kvalifikace skutků obžalovaný považuje interpretovanou odpovědnost obžalovaného za nemajetkovou újmu nerozlišující dobu páchání skutku z hlediska účinnosti nového občanského zákoníku. Po právním rozboru však uzavřel, že v obou případech jde odpovědnost za způsobenou nemajetkovou újmu na vrub zaměstnavatele a poškozené tak mohou uplatňovat svůj nárok jen vůči němu.

8. Zásadní vadou při hodnocení důkazu znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví „Stanovení nemateriální újmy na zdraví“ MUDr. [jméno] [příjmení] je opominutí zásadní skutečnosti, že tento znalec diagnostikoval u všech poškozených posttraumatickou stresovou poruchu v naprostém rozporu s odbornou psychiatrickou literaturou a se závaznými

diagnostickými kritérii stanovenými Mezinárodní klasifikací nemocí 10. revize. Podrobně pak obžalovaný rozebral jednotlivá diagnostická kritéria s upozorněním na ta, která zůstala ve znaleckém posudku opomenuta. Nálezací soud pak při hodnocení znaleckého posudku Fakultní nemocnice Olomouc zcela přehlédl, že mezi zpracovateli posudku nebyl žádný lékař – epileptolog. Stejně tak Fakultní nemocnice Olomouc nepatří mezi Centra pro epilepsii, a to oproti Fakultní nemocnici Motol.

9. Na základě všech shora popsanych či naznačených důvodů pak obžalovaný navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a jeho obžaloby zprostil.

10. Státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze napadla výrok o trestu, a to v neprospěch obžalovaného. Uvedla, že soud sice hodnotil obžalovaného jako osobu bezúhonnou, vynikajícího odborníka s mimořádným přístupem a znalostmi, jehož motivací bylo poskytnout pacientkám co nejkomplexnější léčbu a předejít negativním důsledkům vedlejších účinků jimi užívaných léků, nehodnotil však tu přitěžující okolnost, že obžalovaný způsobil čtyřem poškozeným těžkou újmu na zdraví způsobením posttraumatické stresové poruchy. Soud nepřiměřeně akcentoval polehčující okolnosti spočívající v motivu obžalovaného. Navíc argumentace nálezacího soudu svědčí o až nekriticky pozitivním přístupu k obžalovanému, kterého soud označuje v odůvodnění rozsudku jako vynikajícího lékaře s mimořádnými odbornými i lidskými kvalitami. Odvolatelka je naopak přesvědčena, že by se tak vynikající lékař s více jak dvacetiletou praxí žalovaného jednání nedopustil. S možnou motivací jednání obžalovaného souvisí i tvrzení poškozených [příjmení], [příjmení] a [příjmení], že obžalovaný při provádění vaginálního vyšetření nepoužil ochranné rukavice. To svědčí o jeho odlišné motivaci ke gynekologickému vyšetření, než jakou uvádí soud. V odvolání je rovněž vysloven nesouhlas s tvrzením soudu, že obžalovaný má náhled nad svým jednáním a prokázal sebereflexi. Soud se rovněž nevypořádal s obsahem protokolu o sledování osoby z 2. 9. 2015. Na závěr shrnuje, že obžalovaný nebyl tak vynikající lékař, jak jej soud hodnotí, neboť dlouhodobě, soustavně a úmyslně porušoval jak zásady etiky lékařského stavu, tak zákon. Bez řádně ukončeného specializačního vzdělávání atestační zkouškou v rámci základního kmene gynekologie-porodnictví neměl vůbec oprávnění provádět pacientkám byt' jen palpační gynekologické vyšetření vagíny. Obžalovaný se tedy naprosto a zcela zpronevěřil svým povinnostem lékaře a postupoval v rozporu s právními i etickými normami. Žalovaného jednání se dopustil v přímé souvislosti s výkonem své lékařské praxe a zneužil k tomu velké důvěry poškozených. Namísto je proto vedle přísnějšího podmíněného trestu obžalovanému uložit i trest zákazu činnosti na dobu tří let.

11. Poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] napadly svým odvoláním výroky o výši nemajetkové újmy přiznané jim napadeným rozsudkem s tím, že uvedené částky neodpovídají újmám, které musely všechny poškozené strpět, tyto částky nevycházejí ani z posudků provedených jako důkazy v hlavním líčení a nevystihují ani postoj obžalovaného k vlastní trestné činnosti. Bylo proto navrženo zrušení těchto výroků a přiznání náhrady nemajetkové újmy poškozené [jméno] [příjmení] spočívající v bolestném ve výši 25.000 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 1.086.366 Kč, [jméno] [příjmení] bolestné ve výši 25.128 Kč, nárok z titulu další nemajetkové újmy v oblasti jejich osobnostních práv ve výši 300.000 Kč a nárok z titulu ztížení společenského uplatnění ve výši 847.603 Kč, poškozené [jméno] [příjmení] nárok na bolestné ve výši 25.686 Kč, nárok na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění ve výši 871.370 Kč a nárok na náhradu nemajetkové újmy na přirozených právech poškozené ve výši 300.000 Kč a poškozené [jméno] [příjmení] náhradu nemajetkové újmy v penězích ve výši 1.265.425 Kč a popřípadě též dle úvahy odvolacího soudu s 8,25 % úrokem z prodlení od 27. 5. 2020 do zaplacení.

12. Vrchní soud v Praze již v dřívějším jednání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a rozhodl tak, že podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. k odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a podle § 222

odst. 2 tr. ř. věc postoupil k disciplinárnímu řízení [obec] lékařské komoře. Podle § 256 tr. ř. per analogiam pak byla odvolání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a poškozených [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [příjmení] [příjmení] a [jméno] [příjmení] zamítnuta.

13. Bylo konstatováno, že skutková zjištění Městského soudu v Praze byla velmi rozsáhlá, byla provedena zákonným způsobem a byla náležitě shrnuta a v odůvodnění napadeného rozsudku i přesvědčivě odůvodněna. Skutky popsané ve výrokové části rozsudku se skutečně staly a nevznikly ani důkazní pochybnosti nejen o způsobu provedení jednání obžalovaného, ale ani o jeho motivaci k této činnosti. Drobné nesrovnalosti ve výpovědích svědkyň (užití ochranných rukavic, charakteristika místnosti, v níž byla lékařská vyšetření prováděna) pak soud vyhodnotil důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř.

14. Městský soud v Praze v rámci hodnocení důkazů zcela vyloučil, že by se obžalovaný dopouštěl popsané činnosti pod vlivem sexuálně deviantních motivů (znalec doc. Zvěřina), a že jediným motivem jednání obžalovaného, o jehož odborných kvalitách neměl soud žádných pochybností, byl výzkumný záměr. Ve světle vyjádření znalců (prof. Marusič, dr. Tichý) pak tento výzkumný záměr nebyl nesmyslný a s ohledem na zjištěné mimořádné odborné kvality obžalovaného, k jeho lidskému a komplexnímu přístupu k pacientům a jeho celostnímu přístupu k medicíně pak jediným motivem bylo vyloučení možných důsledků užívání léků na reprodukční zdraví pacientek, v jednom případě pak zjištění vlivu pohlavního vzrušení na vznik epileptických záchvatů.

15. Byl-li takto uzavřen skutkový stav věci s ohledem na motivaci jednání obžalovaného, jeví se právní posouzení uvedeného skutku jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku již aktuálně nepřiléhavým. Uvedeného přečinu se dopustí ten, kdo přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

16. Vrchní soud v Praze si byl vědom závěrů, které ohledně právního posouzení skutku učinil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí 3 Tdo 1163/2019 k dovolání nejvyššího státního zástupce. Tyto závěry odvolací soud považoval za správné a věcně relevantní, pouze je modifikoval s přihlédnutím na posuny ve skutkových zjištěních (Nejvyšší soud reagoval na odsouzení obžalovaného pro přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku), které spočívaly jednak v jednoznačném odmítnutí sexuální motivace jednání obžalovaného, jednak v upřesnění skutkového stavu městským soudem ve vztahu k výpovědím některých z poškozených a z porovnání jejich vzájemného kontextu, k akceptaci subjektivní obhajoby obžalovaného, kterou byl vysvětlen medicínsky ospravedlnitelný důvod zákroku a v neposlední řadě rovněž s přihlédnutím k nově provedenému důkazu odvolacím soudem – obsahu Vzdělávacího programu oboru neurologie MZ ČR uveřejněnému ve Věstníku MZ č. 5/2010.

17. Co se týče naplnění všech znaků skutkové podstaty přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku, potažmo trestného činu znásilnění podle § 185 tr. zákoníku, klíčovým momentem zde byla definice pohlavního styku, příp. jednání považované za jiné srovnatelné s pohlavním stykem. To je v judikatuře nejlépe vyjádřeno rozhodnutím Nejvyššího soudu z 10. ledna 2018

sp. zn. 7 Tdo 1610/2017. Podle něj se za pohlavní styk považuje jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby (stejněho nebo jiného pohlaví). Jde tedy o soulož, pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, např. orální pohlavní styk, anální pohlavní styk, ale i např. pouhé osahávání ženy na prsou, ohmatávání genitálií muže či ženy a podobně. Pohlavním stykem se tedy rozumí jakékoliv ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby, které je méně závažnou formou jednání nežli soulož či jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží.

18. S ohledem na výše uvedené se tedy jednání obžalovaného, kterým prováděl poševní pohmat poškozených a zejména pak vyvolávání sexuálního vzrušení jedné z pacientek drážděním sexuální pomůckou v pochvě zčásti formálně jeví jako provedení pohlavního styku či jiného srovnatelného

chování (posouzení jako pohlavní styk by bylo přitom přiléhavější, neboť tato jednání v běžných případech sexuálního nátlaku by byla tak posuzována), chybí však základní formální znak pro to, aby se jednání obžalovaného mohlo za jednání vedoucí k pohlavnímu styku považovat, a to je zjištění ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Skutkovými zjištěními byla naopak tato podmínka pro naplnění pojmu pohlavní styk zcela vyloučena.

19. S přihlédnutím k těmto skutečnostem, jakož i k osobě obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] pak Vrchní soud v Praze neshledal důvod pro uznání viny jiným trestným činem a rozhodl proto o postoupení věci podle § 222 odst. 2 tr. ř. k projednání v rámci disciplinárního řízení České lékařské komory.

20. Usnesením Nejvyššího soudu ze 4. 8. 2021, sp. zn. 3 Tdo 677/2021 byl rozsudek Vrchního soudu v Praze (správně usnesení) z 16. 3. 2021, sp. zn. 10 To 102/2020 podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušen. Podle § 265k odst. 2 věta druhá trestního řádu byla zrušena i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 trestního řádu pak bylo Vrchnímu soudu v Praze přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

21. Z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu (odst. 16) vyplynulo ztotožnění se závěry Vrchního soudu v Praze, že právní kvalifikace činu jakožto přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku již není přiléhavá. Absence sexuálních pohnutek obžalovaného sice nedovoluje toto jednání posuzovat shora citovaným postupem, to ovšem neznamená, že se obžalovaný nemohl dopustit jiného trestného činu.

22. Ze sdělení České lékařské komory a výpovědí svědků [příjmení] [jméno] [příjmení], Ph.D., a MUDr. [jméno] [příjmení], Ph.D., vyplývá, že postup obviněného při prohlídkách poškozených byl nestandardní, jednalo se o exces přičítící se běžným lékařským postupům i lékařské etice. Součástí běžného neurologického vyšetření, ačkoliv může být modifikováno podle toho, s jakými obtížemi daný pacient přichází, není vyšetření gynekologické. Vyšetření lékařem bez postgraduální gynekologické praxe by mělo být rezervováno pro případy krajní nouze s nebezpečím prodlení (tj. akutní stavy), kdy není možné závčas zajistit kvalifikovanou gynekologickou péči. Jedná se o rozdílné medicínské obory. Nelze zaměňovat odbornost neurologa a gynekologa. Jakékoliv vyšetření, které není pro daný obor standardní, ať už jde o běžnou klinickou praxi nebo součást předběžného výzkumu, mělo by být opatřeno zvláštním informovaným souhlasem.

23. Obžalovaný poškozeným dostatečně srozumitelně neobjasnil smysl a důvod prováděných vyšetření, ani skutečnost, že se jedná o vyšetření nestandardní. Ve zdravotnické dokumentaci pacientek není zmínka o tom, že by poškozené měly gynekologické či sexuologické obtíže, ani v lékařských zprávách není zaznamenáno, že k danému vyšetření došlo. Ve zdravotnické dokumentaci pacientek chybí i kvalifikovaný informovaný souhlas, že k tomuto vyšetření může dojít. Poškozené při svém rozhodování vycházely z okolností, které nebyly v souladu se skutečným stavem věci. Poškozená [příjmení] vyšetření podstoupila v domnění, že vyšetření se vztahuje k lékové studii, které se účastní. Obžalovaný poškozené srozumitelně nesdělil, že se jedná o jeho „soukromý výzkum“, který nebyl schválen etickou komisí FN Motol. Svým jednáním zasáhl do práv poškozených, kdy nerespektoval intimitu soukromí, zachování cti, lidské důstojnosti, byla narušena důvěra mezi lékařem a pacientem. Obžalovaný ze své pozice lékaře neurologa, kterému všechny poškozené bezmezně důvěřovaly, neboť jim velmi pomohl při léčbě (stabilizaci) s jejich nemocí – epilepsií, překročil rámec svých lékařských oprávnění. U všech čtyř poškozených se v důsledku jeho jednání rozvinula posttraumatická stresová porucha, kterou znalec definoval jako střední. Přestože nalézací soud obžalovanému uvěřil, že nevěděl a ani si nedokázal představit, že některá z pacientek, kterým dlouhodobě úspěšně pomáhal, může zvolený postup prožívat jako trauma, které pak může vést k důsledku v podobě posttraumatické stresové poruchy, musel si být obžalovaný vědom toho, že se jeho jednání týká vždy extrémně citlivé sexuální oblasti. Navíc za situace, kdy předmětem jeho výzkumu měly být osoby trpící epilepsií, mající sníženou frustrační toleranci, tj.

sníženou schopnost reagovat na stres (jak potvrdil znalec MUDr. Tichý). Takto zjištěné jednání odpovídá znakům skutkové podstaty přečinu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

24. Vrchní soud v Praze se se závěry Nejvyššího soudu, které se týkaly právního posouzení skutku, v celém rozsahu ztotožnil a přehodnotil svá původní stanoviska týkající se hledisek subsidiarity trestní represe. V souladu s těmito závěry pak po přizpůsobení skutkové věty skutečně zjištěným okolnostem činu (při dodržení zásad totožnosti skutku) obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] uznal vinným přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Oproti původnímu rozsudku Městského soudu v Praze byla všechna čtyři jednání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] posouzena jako čtyři útoky pokračujícího přečinu (§ 116 tr. zákoníku), neboť byl zjištěn jak jednotný záměr obžalovaného (provádění lékařských úkonů bez splnění podmínek sine qua non), byla jimi naplněna skutková podstata stejného přečinu a tyto útoky byly spojeny podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku (pacientky).

25. Jak citováno v předchozím rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, obžalovaný se při své činnosti dopustil řady profesionálních chyb. Veden pozitivními úmysly nepřizpůsobil svou činnost platným postupům a formálním nařízením, kterými je práce praktických lékařů zejména při aplikaci nových poznatků či při výzkumu omezována. Jeho jednání sice bylo medicínsky ospravedlnitelné, přesahovalo však rámec opatření, která jsou pro podobná jednání vytvářena. Česká republika je vázána Helsinskou deklarací Světové lékařské asociace (návod k dodržování etických zásad pro lékařský výzkum zahrnující lidské bytosti) a zejména pak Úmluvou o lidských právech a biomedicíně, který v Kapitole V. článku 16 (Ochrana osob zapojených do vědeckého výzkumu), v němž je uvedeno, že vědecký výzkum na člověku lze provádět pouze tehdy, pokud jsou splněny následující podmínky:

- i) k výzkumu na člověka neexistuje žádná alternativa srovnatelného účinku;
- ii) rizika výzkumu, kterým by mohla být vystavena dotyčná osoba, nejsou neúměrně vysoká vzhledem k možnému prospěchu z výzkumu;
- iii) výzkumný projekt byl schválen příslušným orgánem po nezávislém posouzení jeho vědeckého přínosu včetně zhodnocení významu cíle výzkumu a multidisciplinárního posouzení jeho etické přijatelnosti;
- iv) osoby zapojené do výzkumu byly informovány o svých právech a zárukách, které zákon stanoví na jejich ochranu;
- v) nezbytný souhlas byl dán výslovně, konkrétně a je zdokumentován.

26. V intencích skutečností uvedených v předchozím odstavci hovořil i svědek [příjmení] [jméno] [příjmení], přímý nadřízený obžalovaného, i znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví neurologie ze znaleckého ústavu Fakultní nemocnice Olomouc. Z těchto důkazů ovšem vyplynulo i to, že tři základní pilíře pro zahájení výzkumné činnosti chyběly: Nadřízený obžalovaného nebyl o výzkumu informován, neproběhl mechanismus schválení etickou komisí a neexistoval skutečný informovaný souhlas pacientek – písemný a s přesnou specifikací postupu. Tato pochybení v práci obžalovaného pak mohla být hodnocena jako porušení práv poškozených osob a s ohledem na předběžně vypočtenou výši škody (majetková i nemajetková újma poškozených) pak došlo i k naplnění znaku skutkové podstaty § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku – značná újma na právech způsobená poškozeným osobám.

27. Trest byl obžalovanému ukládán v rámci zákonné trestní sazby ustanovení § 181 odst. 2 trestního zákoníku. Z rozsudku Městského soudu v Praze vyplynulo a odvolací soud se s uvedenými závěry plně ztotožnil, že obžalovaný je lékařem mimořádných odborných kvalit, mající lidský a komplexní přístup k pacientům a jeho jediným motivem jednání bylo vyloučení

nežádoucích účinků předepisovaných léčiv na reprodukční zdraví klientek a že jeho výzkumný záměr byl veden jen dobrými úmysly. To vyplynulo zejména z výpovědí kolegů obžalovaného a z výpovědi jeho nadřízeného prof. MUDr. [příjmení], PhD. Na straně druhé však, ale nebylo možno přehlédnout, že se obžalovaný při své činnosti dopustil řady profesionálních chyb. Veden pozitivními úmysly nepřizpůsobil svou činnost platným postupům a formálním nařízením, kterými je práce praktických lékařů zejména při aplikaci nových poznatků či při výzkumu omezována. Jeho jednání sice bylo medicínsky ospravedlnitelné, přesahovalo však rámec opatření, která jsou pro podobná jednání vytvářena. Navíc nebylo možno přehlédnout následky, které byly na zdraví poškozených jeho jednáním způsobeny. Uvedené skutečnosti přispěly k tomu, že nebylo soudem uvažováno o postupu podle § 46 trestního zákoníku, byť s ohledem na osobu obžalovaného by bylo lze důvodně očekávat, že samotné projednání věci (a v tomto případě pro svou atypičnost časově velmi dlouhé a pro obžalovaného zcela zřejmě psychicky náročné) by k nápravě obžalovaného i k ochraně společnosti bylo postačujícím.

28. Obžalovanému [příjmení] [jméno] [příjmení] byl proto vyměřen trest odnětí svobody ve stejné výměře jako v napadeném rozsudku Městského soudu v Praze, a to ve výměře šesti měsíců – tedy v dolní polovině zákonné trestní sazby, a podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho roku, přičemž při redukci délky zkušební doby bylo přihlédnuto k celkové délce řízení, která již délku stanovené zkušební doby mnohonásobně přesáhla a v jejímž průběhu již obžalovaný podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody opakovaně absolvoval.

29. Co se týče výroku o náhradě způsobené nemajetkové újmy poškozeným [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení], vyvstal před soudem problém ve zjišťování osoby odpovědné za způsobení škody či nemajetkové újmy těmto poškozeným. Výsledky adhézního řízení podléhají aplikaci předpisů občanskoprávních i pracovněprávních. Obžalovaný byl zaměstnancem FN Motol a jednání, kterým byl uznán vinným, se dopustil jako zaměstnanec této organizace při plnění svých pracovních úkolů. FN Motol je sice pracoviště, na kterém je možno vědecký výzkum provádět, nebylo však zjištěno, zda měl obžalovaný v pracovní smlouvě či pracovní náplni provádění výzkumu uvedeno. Od vyřešení této otázky by se pak odvíjela i otázka odpovědnosti konkrétní fyzické osoby či právnické osoby za vznik škody či nemajetkové újmy. Bylo proto nutno předběžné vyřešení problému, zda by se poškozené neměly se svými nároky na náhradu nemajetkové újmy obracet přímo na zaměstnavatele, tedy zda tento není v rámci adhézního řízení trestního pasivně legitimován. K tomu by bylo zapotřebí doplnění důkazního řízení o vnitřní předpisy organizace, z nichž by byla zjišťována odpovědnost jednotlivých zaměstnanců za způsobení škody zaměstnavateli, rozsah oprávnění a povinností obžalovaného daný v pracovní smlouvě či v pracovní náplni a případná další důkazní doplnění k objasnění této otázky, včetně případného posouzení jednání obžalovaného jako excesivního z hlediska možného vyvinění se organizace ze své odpovědnostní povinnosti. Rovněž by bylo nutno přizpůsobit shora naznačené dokazování dvěma různým zákonným normám (občanský zákoník do 1. 1. 2014 a po tomto datu). Nutno rovněž vzít do zřetele, že v průběhu dokazování nebylo zjištěno, že by se obžalovaný jednání, která mu byla kladena za vinu, dopouštěl z jakýchkoliv sexuálních pohnutek, naopak tyto byly dokazováním zcela vyloučeny. V rámci takto zjištěného skutkového stavu věci by bylo proto na místě, aby byly závěry znaleckých posudků o zjištěných škodách a nemajetkových újmách vůči všem poškozeným znovu přezkoumány a přehodnoceny, a to ke zjištění zásadní skutečnosti, zda existuje rozdíl mezi následky způsobenými poškozeným osobám pachatelem se sexuálními pohnutkami či bez nich. Po zjištění, že se obžalovaný [příjmení] [příjmení] dopustil toliko administrativních pochybení, bude nutno míru jeho účasti na vzniku následku poškozených znovu přezkoumat a vyhodnotit. Uvedené doplnění dokazování však výrazným způsobem přesahuje rámec trestního řízení, které se přednostně musí zabývat otázkami viny pachatelů trestné činnosti a jím ukládaných trestů. Z uvedených důvodů byly poškozené odkázány se svými nároky na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, v nichž bude moci být

rozhodováno o všech shora naznačených aspektech věci. Ze všech těchto důvodů byla za tohoto stavu řízení i zamítnuta odvolání poškozených podle § 256 tr. ř.

30. Státní zástupce Městského státního zastupitelství v Praze požadoval pro obžalovaného vedle vyšší výměry podmíněného trestu odnětí svobody s delší zkušební dobou též uložení trestu zákazu činnosti na tři roky s tím, že soud I. stupně nepřiměřeně akcentoval polehčující okolnosti spočívající v motivu obžalovaného k páčání trestné činnosti. Obžalovaný neměl vůbec oprávnění provádět pacientkám palpační gynekologické vyšetření vagíny a tím že je prováděl se naprosto a zcela zpronevěřil svým povinnostem lékaře a postupoval v rozporu s právními a etickými normami. S těmito závěry se však odvolací Vrchní soud v Praze neztotožnil. Ze skutkových zjištění vyplynulo, že obžalovaný je skutečně bezúhonným odborníkem s mimořádným přístupem a znalostmi, jehož motivací bylo poskytnout pacientkám co nejkomplexnější léčbu a předejít negativním důsledkům vedlejších účinků jimi užívaných léků. Uvedené skutečnosti byly vyhodnoceny již v rámci naplnění skutkové podstaty přečinu poškozování cizích práv, ke kterému došlo porušením dílčích povinností a oproti východiskům z původního rozsudku Městského soudu v Praze nebylo jeho jednání hodnoceno jako sexuální motivované, kterým by byl spáchán sexuální trestný čin. Pro neopakování vzniklých situací je proto postačující uložení trestu, který byl tímto rozsudkem vynesen s tím, že stejně jako v napadeném rozsudku Městského soudu v Praze nebylo dalšího trestu (zákazu činnosti) zapotřebí, neboť jak z hlediska osoby obžalovaného, tak i z hlediska generální prevence je hrozba opakování podobných jednání velmi minimalizována. Navíc se podotýká, že opatřením zaměstnavatele byl obžalovaný po dobu nejméně pěti let přerážen na jiné pracoviště a nemohl tak vykonávat činnost, při které dopustil shora popsaných chyb. Z hlediska délky této doby se pak uložení dalších omezení ve výkonu lékařské funkce jevílo být nadbytečným. Z uvedených důvodů bylo odvolání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný.

Za splnění podmínek § 265a a § 265b tr. ř. však lze proti němu podat dovolání, a to ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení prostřednictvím soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud České republiky. Právo podat dovolání přísluší nejvyššímu státnímu zástupci pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch odsouzeného, a dále odsouzenému pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Odsouzený tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce. Podání odsouzeného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí podání (§ 59 odst. 3 tr. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů dovolatel napadá a čeho se domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) - m) tr. ř. nebo § 265b odst. 2 tr. ř., o které se dovolání opírá, přičemž dovolání lze podat, jen je-li tu některý z následujících důvodů:

- a) ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně,
- b) ve věci rozhodl vyloučený orgán; tento důvod nelze použít, jestliže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta,
- c) obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl,
- d) byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání,
- e) proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné,

f) bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí,

g) rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy,

h) rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení,

i) obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným,

j) bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup,

k) bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení,

l) v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný,

m) bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l).

Dovolání lze podat též tehdy, byl-li uložen trest odnětí svobody na doživotí.

Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání uvést, zda jej podává ve prospěch nebo v neprospěch odsouzeného. Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Praha 8. února 2022

JUDr. Vladimír Stibořík
předseda senátu